

SANG

Særnummer • 2023
Proceedings fra "100 år med højskolesang"

Sang

Særnummer:
Proceedings fra "100 år
med højskolesang"

2023

Redaktion Lea Wierød Borčak
Uffe Holmsgaard Eriksen
Fedja Wierød Borčak

Adresse Skejby Vænge 289, DK-8200 Aarhus

Mail redaktion@tidsskriftetsang.dk

Hjemmeside www.tidsskrift.dk/SANG

ISSN 2597-0518

Om tidsskriftet Tidsskriftet SANG er et forum for kritisk refleksion over sang som udtryksform. Vi bringer både forskning i og formidling om alle typer af sang fra alle faglige vinkler.

Manuskript SANG modtager mange typer indlæg, f.eks. artikler, anmeldelser, interviews og kommentarer. Se <https://tidsskrift.dk/SANG/about/submissions>.

Forsidefoto Lea Wierød Borčak

Støtte Tidsskriftet støttes af Statens Kunstfond.

”Det skulde være jævne Viser”

Om J.A.P. Schulz, fællessangens danske far

Sten Høgel

Ved fejringen af *Folkehøjskolens Melodibogs* 100-års jubilæum den 5. december 2022 i Vartov blev jeg indbudt til at fortælle om en komponist, der står mit hjerte meget nær, Johann Abraham Peter Schulz. Mit emne var hans betydning for netop den melodibog, som vi fejrede. Jeg udgav en biografi om Schulz i 2020.

Fællessangens far

Schulz, der levede fra 1747-1800, kom som tysk kapelmester og komponist til Danmark i 1787 for at virke ved Det Kongelige Teater. Han havde et stort navn i sit hjemland som komponist af san-

ge i folketone, *Lieder im Volkston*. Disse sange vandt stor udbredelse, også i Danmark, hvor de blev udgivet med danske oversættelser. Eksempler på hans sange er ”Jeg ved, hvor der findes en have så skøn” og ”Sig månen langsomt hæver”.

Schulz ønskede, at sangene skulle udbredes blandt almindelige mennesker, ikke kun den velhavende overklasse. Derfor arbejdede han for, at sang skulle ind på skoleskemaet i det, vi i dag kalder Folkeskolen. Just på denne tid dannedes de første lærerseminarier, og her fulgtes hans parole.

Sang fra skole til hjem

Ved at sang blev en selvfølge i skolen, bredte den sig i eftertiden fra skole til hjem og derfra til steder, hvor folk samledes. *Fællessang* blev en naturlig del af livet i Danmark. Schulz havde en elev boende hos sig, nemlig C.E.F. Weyse, der i hans ånd skabte sine morgen- og aftensange til Ingemanns tekster.

I anden halvdel af 1800-årene blev Schulz og hans sangstil delvis glemt. I stedet sneg der sig en mere kunstfærdig sangform ind i folkesangen. Den var smittet af de sange, der var beregnet til koncertbrug. Det var en uheldig udvikling, fordi disse ret vanskelige sange tenderede til at blive for de få og ikke for alle.

Thomas Laub er den store reformator af den danske salmeskat. Han ville ikke blot føre salmerne tilbage til deres oprindelige enkelhed, han ville have de verdslige sange med, og ”det skulde være jævne viser”, som han sagde.

sangene – foruden at være enkle – skal have ”et skær af det velkendte”, så de er lette at lære for menigmand. Heftet blev en stor succes og efterfulgtes af endnu en samling i 1917.

Da så Nielsen og Laub sammen med Thorvald Aagaard og Oluf Ring skulle planlægge melodibogen til *Højskolesangbogen* i 1922, blev det de schulziske principper, der kom til at præge den. Genopdagelsen af Schulz havde båret frugt.

Et skær af det velkendte

Sammen med sin gode ven Carl Nielsen planlagde han derfor en samsamling. Den hedder *En Snes danske Viser*, og den udkom i 1915. Sangene her bygger på Schulz’ krav om enkelhed, og for at understrege det satte de to komponister et slagord af Schulz forrest i sangheftet. Heri hedder det, at